

**Programa BRÚIXOLA: orientació jurídica i suport
psicosocial per a dones de tots els orígens**

Memòria 2017

ÍNDEX

1. Context del Programa.
2. Cartera de serveis i prestacions.
3. Detecció i Prevenció de la violència de parella.
4. Activitat desenvolupada.
5. Perfil de les dones ateses.
6. Mosaic de serveis complementaris.
7. Col·laboració i suport d'organitzacions públiques i privades.
8. Disseminació de la cartera de serveis i prestacions.
9. Equip de professionals.
10. Entitats Finançadores.
11. Declaració d'autoria.

1. CONTEXT DEL PROGRAMA

El Programa **Brúixola: orientació jurídica i suport psicosocial per a dones de tots els orígens** funciona ininterrompudament des de l'any 2009 fins l'actualitat oferint orientació jurídica i suport psicosocial per a la vida personal i familiar a dones de tots els orígens.

Els finançadors principals d'aquest Programa durant 2017 van ésser el Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

L'Associació Salut i Família ha continuat mantenint durant l'exercici 2017 relacions actives de col·laboració amb les diverses administracions públiques i entitats de la societat civil alhora que va desplegar activitats d'advocacia a favor de que les necessitats de les dones i les famílies vulnerables siguin objecte d'interès general i d'inversions econòmiques per part dels poders públics i de la iniciativa privada.

L'Associació Salut i Família ha participat a la Jornada **Aholkusarea: la nueva dimensión del régimen comunitario** celebrada a **Bilbao** el dia 14 d'Octubre de 2017 que va tractar sobre els canvis legislatius a Europa en relació a les famílies estrangeres.

L'Associació Salut i Família ha participat a les successives trobades del grup de treball sobre "**Fronteras y Detención de Inmigrantes en Europa**" promogudes per PICUM i celebrades a **Brussel·les**.

2. CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La cartera de prestacions del Programa **Brúixola** abasta dos àmbits principals:

■ **Orientació jurídica als àmbits personal i familiar**

Quan les dones de tots els orígens i nivells socioeconòmics coneixen els seus drets i saben com utilitzar-los poden escollir millor:

- Quins aspectes de la seva vida familiar poden canviar si ho desitgen.
- Com fer-se respectar en situacions de conflicte familiar.
- Com resoldre les situacions de conflicte familiar de forma favorable per a elles i els seus/ves fills/es.

S'ofereix orientació i suport a dones que es troben en:

Situacions de canvi:

- Reagrupament familiar. Tràmits administratius i requisits.
- Drets de la dona.
- Circulació transnacional de menors.
- Processos de reconeixement de paternitat i filiació.
- Prestacions per fill/a a càrrec.

Situacions de conflicte:

- Separació, divorci i guarda i custòdia.
- Règim de visites i pensions d'aliments per a menors.
- Violència de parella.

■ **Suport psicològic per a la vida personal i familiar**

Quan les dones de tots els orígens i nivells socioeconòmics reben suport psicològic per a poder aclarir i ordenar-se les seves pròpies idees i pensar en el que més els hi convé, poden afrontar millor:

- Molts dels canvis que succeeixen a les seves vides.
- Com negociar amb la seva parella i/o famílies les diverses formes de combinar treball i vida familiar.
- Els conflictes familiars i de parella evitant aïllar-se, culpar-se o bloquejar-se.

S'ofereix suport i orientació psicosocial a dones que es troben en:

Situacions de canvi:

- Criança dels fills/es menors de tres anys.
- Convivència amb fills/es adolescents.
- Mares soles.
- Reagrupament familiar de parella i/o fills/es.
- Conciliació de la vida familiar i laboral.

Situacions de conflicte:

- Separació i divorci.
- Abandonaments i ruptures de parella.
- Violència de parella.

Totes les beneficiàries del Programa **Brúixola** poden utilitzar gratuïtament fins a un màxim de tres visites d'orientació i suport jurídic i/o psicosocial.

3. DETECCIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE PARELLA

La violència contra les dones es manifesta a totes les classes socials, nivells econòmics i educatius i tant a l'àmbit urbà com a rural. Tanmateix, les dones amb pocs recursos educatius i econòmics refereixen patir violència de parella més freqüentment que les dones pertanyents a sectors socials menys desfavorits.

L'Associació Salut i Família està fermament compromesa en la recerca operativa, la prevenció i la detecció precoç de la violència de parella contra les dones vulnerables i en l'atenció immediata a les víctimes. Per aquest motiu, qualsevol dona beneficiària de qualsevol programa o servei de l'Associació Salut i Família és subjecte d'una **exploració activa** sobre la presència o no de violència de parella en la seva vida i en cas afirmatiu rep una **oferta d'atenció i orientació immediata** de tipus jurídic i psicològic.

Durant l'any 2017 s'ha explorat la violència de parella mitjançant el test *Partner Violence Screen* (PVS) en el 99% dels casos atesos i s'ha registrat una prevalença del 19,34%. Aquesta prevalença tan elevada en relació a les usuàries d'altres Programes de l'entitat ve donada per la pròpia naturalesa de les prestacions que ofereix el Programa **Brúixola**.

4. ACTIVITAT DESENVOLUPADA

- Orientació jurídica : 1.123 casos.
- Suport psicosocial: 168 casos.
- Jornades de Bones Pràctiques: 72 participants
- Tallers: 115 participants
- Exploració de violència de parella en: 99% casos
Prevalença de violència de parella a: 19,34% casos
- Beneficiaries/is d'informació per iniciativa pròpia: 3.212 persones
- Beneficiaries/is d'informació i difusió: 840.221 persones

ACTIVITAT TOTAL: 1.478 beneficiaries directes
843.433 beneficiaries/is indirectes

5. PERFIL DE LES DONES ATESES

Respecte a les dones ateses a l'**àmbit d'orientació jurídica** el 94,4% han estat d'origen immigrant i 5,6% espanyoles. Entre les famílies immigrants el 22,61% residia des de feia tres anys o menys a Catalunya. Les famílies varen arribar al Servei derivades per familiars/coneguts i amics, d'ONG i Associacions d'immigrants en el 65,46% dels casos, per Programes de l'Associació Salut i Família en el 15,2% i per serveis sanitaris i socials en el 18,6%.

La franja de edat predominant és la compresa entre els 21 i 40 anys amb un 61,64% seguida de la franja de 41 a més de 50 anys amb el 32,94% i menors de 20 anys el 5,42%. El 46,33% de les dones estaven casades o en unió de fet, solteres en el 41,64% i divorciades, separades i/o vidues en el 12,03% dels casos.

Són actives econòmicament el 51,80% de les dones ateses, tenen un treball assalariat o autònom el 37,42%, estan a l'atur el 36% i treballen a l'economia submergida el 12,15%. En relació al nivell d'estudis el 56,64% de les dones manifesten tenir estudis secundaris i el 23,17% estudis universitaris.

Respecte a la situació familiar un 10,73% de dones estrangeres manifesten tenir encara fills/es menors al país d'origen i un 7,34% de les mateixes tenien la seva parella al país d'origen. Els motius principals de consulta van ésser: a) consultes relatives a drets de família en 10,57% dels casos, b) consultes relatives a drets d'estrangeria en 72,28% dels casos i c) consultes relatives a prestacions i necessitats socials múltiples en el 16,84% dels casos. El reagrupament familiar, l'arrelament, les renovacions de

permisos i tràmits per l'obtenció de la nacionalitat, la guarda i custòdia dels fills/es i el divorci van ésser els motius específics de consulta més freqüents tot i que són qualitativament remarcables els casos atesos per violència de gènere i drets laborals.

Pel que fa a les enquestes de satisfacció complimentades (n=566) els resultats reflectits van ésser molt satisfactoris pel que fa a la fàcil accessibilitat del Programa, el tracte telefònic i presencial correcte i la percepció d'haver rebut una orientació força completa. La pràctica totalitat de les dones recomanaria el Programa a una altra dona, família, amics/gues i familiars.

El perfil de les dones ateses a **l'àmbit de suport psicosocial** va ésser d'un 73,45% de procedència estrangera i 26,55% espanyoles. Entre les famílies immigrants el 16,87% residia des de feia tres anys o menys a Catalunya. Les dones varen arribar al servei derivades de Programes de l'Associació Salut i Família en el 13,27% dels casos, pels serveis sanitaris i socials en un 46,36% i un 41,59% per familiars i/o amics.

La franja de edat predominant és la compresa entre els 21 i 40 anys amb un 68,15 %seguida de la franja de 41 a més de 50 anys el 20,35% i menors de 20 anys el 11,5%. El 53,98% de les dones estaven solteres, el 32,74% estaven casades o en unió de fet i el 13,27% estaven separades, divorciades i/o vidues.

Són actives econòmicament el 41,07% de les dones ateses, tenen un treball assalariat o autònom el 30,36%, estan a l'atur el 47,32% i treballen a l'economia submergida el 7,14%. En relació al nivell d'estudis el 60,18% de les dones manifesten tenir estudis secundaris i el 19,47% estudis universitaris.

Pel que fa a la situació familiar un 5,31% de les dones estrangeres manifesten tenir encara fills/es menors al país d'origen i un 0,89% de dones estrangeres tenen la seva parella al país d'origen. Els motius principals de consulta van ésser referits com individuals en el 55,26% dels casos, familiars en el 20% i de parella en el 24,74%, tot i que bastants usuàries presentaven varis motius combinats. Es van identificar necessitats addicionals en la totalitat dels casos, essent aquestes de salut reproductiva, d'atenció infantil, d'orientació formativa i necessitats bàsiques.

D'altra banda, el 21,06% de les usuàries ateses van rebre orientació i recomanació d'utilitzar altres serveis com ara serveis d'orientació jurídica i grups de suport a mares immigrants, essent mínima la derivació a serveis de salut mental.

Pel que fa a les enquestes de satisfacció complimentades (n=105) els resultats reflectits van ésser molt satisfactoris en relació a la fàcil accessibilitat del Programa, el tracte telefònic i presencial correcte i la percepció d'haver rebut una orientació força completa. La pràctica totalitat de les dones recomanaria el Programa a una altra dona, família, amics/gues i familiars.

6. MOSAIC DE SERVEIS COMPLEMENTARIS

Totes les dones ateses al Programa **Brúixola** disposen d'accés immediat i preferent als següents serveis complementaris:

- Atenció jurídica i psicològica immediata en situacions de **violència de parella**.
- Participació als grups de suport i orientació per a **mares adultes** i per a **mares joves i adolescents** de tots els orígens.
- Accés a mètodes contraceptius de llarga durada a càrrec del **Programa "Atenció a la Maternitat a Risc"**.
- Accés a informació sobre la interrupció voluntària de l'embaràs des d'una perspectiva pro-elecció a càrrec del **Programa "Atenció a la Maternitat a Risc"**.
- Orientació i derivació per a necessitats formatives i laborals a dones de tots els orígens a càrrec del Programa **"Impuls"**.
- Orientació sobre consum familiar sostenible i prevenció de la pobresa energètica a càrrec del Programa **"Revalua"**.
- Accés a la línia de prestacions **La infància és essencial** per a totes les mares que hi participen als grups de suport i orientació a la maternitat.

7. COL·LABORACIÓ I SUPORT D'ORGANITZACIONS PÚBLIQUES I PRIVADES

Les organitzacions finançadores del Programa **Brúixola** han estat:

- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Ajuntament de Barcelona.
- Diputació de Barcelona.

Les organitzacions finançadores del Programa **Atenció a la Maternitat a Risc** han estat:

- Servei Català de la Salut.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Les organitzacions finançadores del Programa **Grups de Suport i Orientació a Mares Vulnerables** han estat:

- Ministerio de Empleo y Seguridad Social.

Les organitzacions col·laboradores que han aconsellat o derivat a les dones al Programa **Brúixola** han estat:

- Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona.
- Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE).
- Punts d'Informació i Atenció a les Dones (PIADS)
- Consolats de Veneçuela, Bolívia, Equador, Marroc i República Dominicana.

- ACESOP. Associació Cultural Educativa i Socialoperativa de Dones Pakistanís.
- Fedelatina.
- CITE (Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers).
- SAIER (Servei d'Atenció a l'Immigrant i Refugiat).
- Asociación Salvadoreña en Cataluña
- Entitats de la Federación de Asociaciones Peruanas de Barcelona
- Grup de Dones Bolivianes.
- Centres de Serveis Socials del Barcelona.
- Centres d'Atenció Primària de Salut de Barcelona. Servei Català de la Salut.
- XESAJE. Xarxa d'Entitats Socials d'Assessoria Jurídica per a Estrangers de l'Ajuntament de Barcelona.
- Programes de Reagrupament Familiar de l'Ajuntament de Barcelona.
- Consell Municipal d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona
- Centre Euro-Àrabe de Catalunya.
- Fundació IBN Battuta
- Associació In Via.
- SOS Racisme Catalunya.
- Associació de Famílies Monoparentals.
- Creu Roja Barcelona.
- Fundación Atenea.
- Cruz Roja Española.
- Unión de Asociaciones de Familias (UNAF).
- Asociaciones de Mujeres Bolivianas Libélulas.
- Asociación Asapecha.

8. DISSEMINACIÓ DE LA CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La difusió realitzada en el marc del Programa **Brúixola** ha consistit en:

- S'han rebut 2.168 visites a la pàgina Web del Programa **Brúixola**.
- S'ha realitzat la difusió de la cartera de serveis i prestacions a 7.668 beneficiaris/es institucionals i professionals.
- La Memòria d'Avaluació del Programa s'ha difós a 4.738 organitzacions i professionals.
- S'han exposat cartells divulgatius a la línia del Vallés dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya que han visualitzat 793.818 persones.

A l'Octubre 2017 es va celebrar Sevilla la Jornada **BRÚJULA: Orientación y Apoyo Integral para Mujeres y Familias Vulnerables** que, organitzada per l'Associació Salut i Família en col·laboració amb la Fundació Atenea, va comptar amb una audiència virtual de 2.480 persones i amb una audiència presencial de 32 professionals y va ésser difosa a 10.339 persones i organitzacions.

A l'Octubre 2017 es va celebrar a Madrid la Jornada **Los Códigos de Familia en España y la Diversidad Cultural** que, organitzada per l'Associació Salut i Família en col·laboració amb el Ilustre Colegio de Abogados de Madrid i la Federación de Mujeres Separadas y Divorciadas, va comptar amb una audiència virtual de 2.170 persones i una audiència presencial de 40 professionals i va ésser difosa a 13.628 persones i organitzacions.

Al Març i Desembre de 2017 es van celebrar les Jornades Formatives **Mediación Intercultural en Centros Sanitarios** que va comptar amb una audiència presencial de 19 participants.

Al Juny i Octubre de 2017 es van celebrar dos Tallers sobre **"Drets a la vida en Família"** a Barcelona. Es va fer una difusió a 1.280 beneficiaris/es institucionals i professionals i va comptar amb una audiència virtual de 97 persones i una audiència presencial de 59 persones.

Al Novembre i Desembre de 2017 es van celebrar dos Tallers sobre **"Drets en el Treball i integració social i empleabilitat"** a Barcelona. Es va fer una difusió a 1.634 beneficiaris/es institucionals i professionals i va comptar amb una audiència virtual de 30 persones i una audiència presencial de 37 persones.

Al Febrer i Maig de 2017, l'Associació Salut i Família va ésser convidada per la Fundació ACSAR i va participar activament als Seminari **"Refugiats a Europa: Oportunitat o amenaça?"** i **"Immigració i Europa: Trajectòries d'origen divers a Barcelona"**.

Al Desembre de 2017, l'Associació Salut i Família va ésser convidada per ANUE i va participar a **l'Acte Commemoratiu del Dia dels Drets Humans**.

9. EQUIP DE PROFESSIONALS

Professionals que ofereixen orientació jurídica:

Sra. Alícia Sánchez. Advocada.

Sra. Concha Par. Advocada.

Professionals que ofereixen suport psicològic:

Sra. Anna Molina. Psicòloga.

Voluntari:

Sr. Eduard Sagarra Trias. Advocat especialista en Drets Humans i en Dret Internacional Privat.

11. ENTITATS FINANÇADORES

11. DECLARACIÓ D'AUTORIA

Elvira Méndez ha dissenyat i escrit la Memòria 2017 del Programa **Brúixola**.

Josep Maria Llampallas ha fet el tractament informàtic de les dades d'activitat i del perfil descriptiu de les dones ateses.

Carolina Herrera ha donat suport administratiu i ha realitzat l'edició.

Elvira Méndez és la responsable de la Memòria 2017.

Març 2018. Barcelona

Composició de coberta: Associació Salut i Família.

Associació . Asociación
SALUD y FAMILIA

Barcelona

Via Laietana, 40, 3è 2a B
08003 Barcelona
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85 66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es